Από Δίχτυ ασφαλείας σε εφαλτήριο

Το Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας της Κύπρου: Επάρκεια, Κίνητρα Εργασίας και Δημοσιονομική Βιωσιμότητα

Δρ. Ανδρέας Χαραλάμπους · Πρόεδρος, Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου

Με βάση τη μελέτη των Louis N. Christofides και Christos Koutsampelas (2019), με επικαιροποίηση στοιχείων έως τον Οκτώβριο 2026.

18,8%
Κοινωνική Προστασία, 18,8 % ΑΕΠ (2023) vs EU 27,8%

Α / Θετική
DBRS Morningstar, 4 Σεπτ. 2026

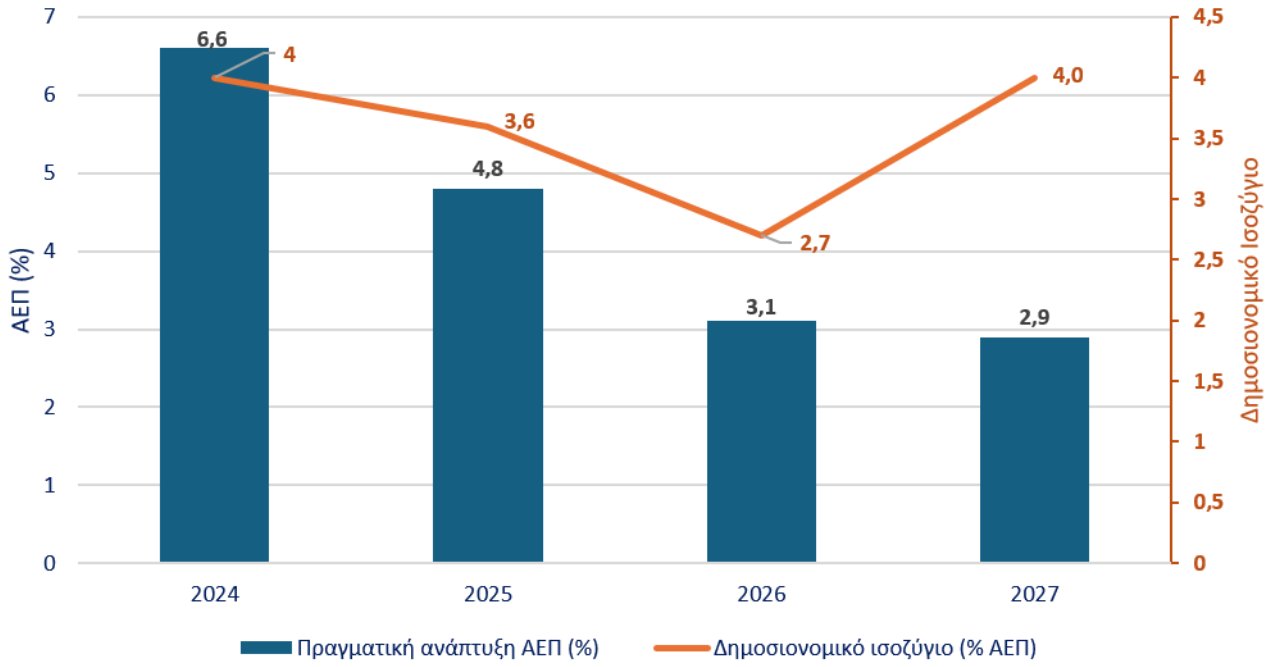
€12 δισεκ.
Απαίτηση/αποθεματικό του ΤΚΑ έναντι του κράτους

€1.088
Ακαθάριστος κατώτατος μηνιαίος μισθός πλήρους απασχόλησης μετά από 6 μήνες (από 1η Ιαν 2026)

Θετική συγκυρία, ανάγκη διατήρησης του δημοσιονομικού χώρου

- **Η πραγματική ανάπτυξη διαμορφώθηκε στο 4,8% το 2025.** Το β΄ τρίμηνο του 2026 ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης παρέμεινε ισχυρός, στο 3,3%. **Για το σύνολο του 2026 εκτιμάται ανάπτυξη 3,1%, με σταδιακή επιβράδυνση στο 2,9% το 2027.**
- **Το δημοσιονομικό πλεόνασμα ανήλθε στο 3,6% του ΑΕΠ το 2025, το υψηλότερο στην ΕΕ.** Για το 2026 το ΥπΟικ προβλέπει 2,7%.
- **Η ανεργία μειώθηκε στο 3,6% το β΄ τρίμηνο του 2026,** ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,9% ετησίως.
- **Προειδοποίηση: Ο ΕνΔΤΚ ανήλθε στο 5,4% τον Οκτ ώβριο του 2026,** αυξάνοντας την πίεση στην αγοραστική δύναμη, ιδιαίτερα των νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος.

Πραγματική ανάπτυξη και δημοσιονομικό ισοζύγιο στην Κύπρο, 2024–2027
Πηγή: Στατ. Υπηρεσία, ΥπΟικ. Προβλέψεις Οκτ. 2026

Η θετική δημοσιονομική θέση επιτρέπει στοχευμένες και κοστολογημένες μεταρρυθμίσεις. Η διατήρηση αυτού του χώρου προϋποθέτει αποφυγή μόνιμων, μη στοχευμένων μέτρων.

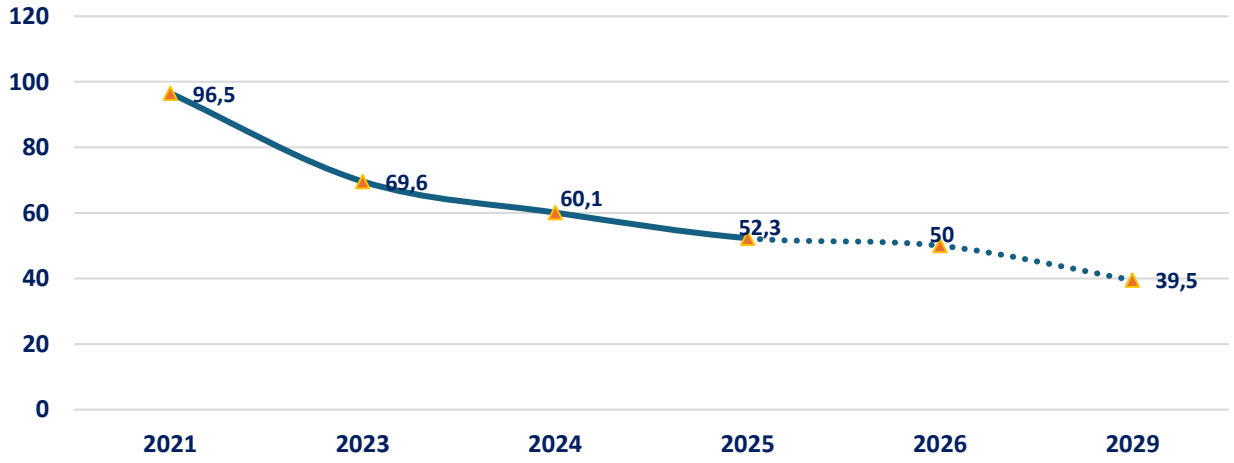
Πηγές: Υπουργείο Οικονομικών, Μακροοικονομικές Προβλέψεις (Σεπτ. 2026)· Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Εθνικοί Λογαριασμοί , αναθεωρημένα στοιχεία 20.10.2026 και Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (β΄ τρίμηνο 2026) · Eurostat, HICP (προκαταρτικά στοιχεία Οκτώβριος 2026).

Οι καταλύτες της αξιολόγησης: τι επιβραβεύουν και τι παρακολουθούν οι οίκοι αξιολόγησης

Οίκοι	Αξιολόγηση	Προοπτική	Έκδοση
DBRS Morningstar	**A**	**Θετική**	**4 Σεπτ. 2026**
S&P Global	**A**	**Θετική**	**18 Σεπτ. 2026**
Fitch	**A-**	Θετική	8 Μαΐου 2026
Scope	**A**	Σταθερή	7 Αυγ. 2026
Moody's	**A3**	Σταθερή	29 Μαΐου 2026

Χρέος γενικής κυβέρνησης στην Κύπρο (% του ΑΕΠ), 2021–2029

Πηγές: Eurostat, 2021–2025 (Οκτώβριος 2026) · Morningstar DBRS, προβλέψεις 2026 και 2029

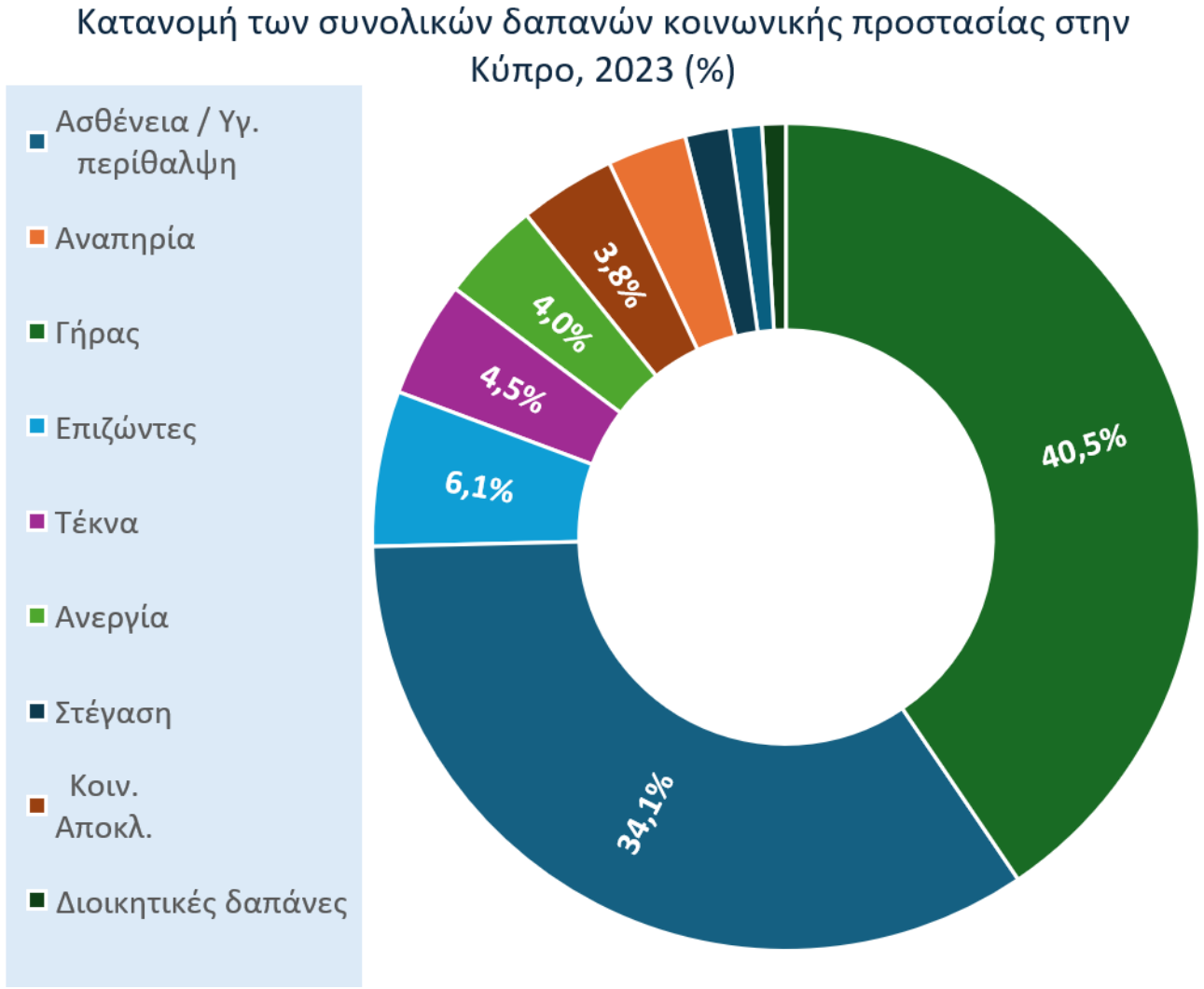

Sources: Morningstar DBRS, 4.9.2026· S&P Global Ratings, 18.9.2026 (αναβάθμιση σε A, θετική προοπτική)· Fitch, 8.5.2026· Scope Ratings, 7.8.2026 (επιβεβαίωση A, σταθερή· αναβάθμιση 7.2.2026)· Moody's, 29.5.2026· Eurostat, EDP Οκτ. 2026 (χρέος)

- **DBRS, 4 Σεπτ. 2026:** επιβεβαίωση «A», τάση σε **Θετική**
- **Τι στηρίζει την αξιολόγηση:** ισχυρή δημοσιονομική θέση, σημαντικά διαρθρωτικά πλεονάσματα και χρέος από 96,5% του ΑΕΠ το 2021 σε 52,3% το 2025.
- **Πρόβλεψη DBRS:** χρέος 49,9% του ΑΕΠ το 2026 και κάτω από 40% έως το 2029. (προ αναθεώρησης ΑΕΠ· εκτίμηση EDP 2026: 47,8%)
- **Τι παρακολουθείται:** έκθεση σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς, χαμηλή παραγωγικότητα, τραπεζικό ενεργητικό άνω του 200% του ΑΕΠ και αδυναμίες στους δείκτες διακυβέρνησης, **«ιστορική ασυνέπεια» δημοσιονομικών επιδόσεων σε προεκλογικές περιόδους.**
- **Σύνδεση με το ΤΚΑ**: συσσωρευμένο αποθεματικό περίπου €12 δισ. (33% του ΑΕΠ) και ετήσιο πλεόνασμα περίπου €1 δισ. (2,7% του ΑΕΠ).

Η θετική τάση στηρίζεται στη δημοσιονομική ισχύ και στην αποκλιμάκωση του χρέους. Η βιώσιμη διαχείριση του ΤΚΑ αποτελεί παράμετρο της μακροχρόνιας δημοσιονομικής αξιοπιστίας.

Η Κατανομή των δαπανών κοινωνικής προστασίας στην Κύπρο, 2023

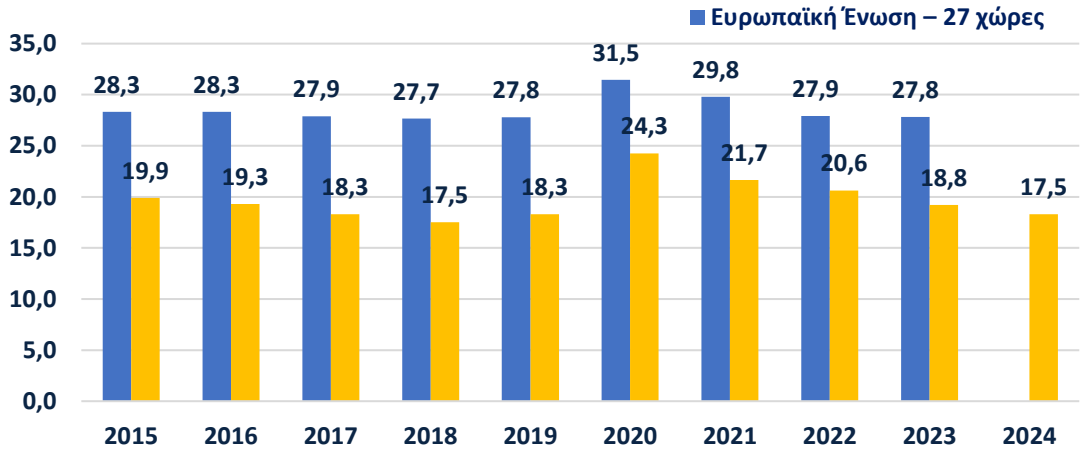
- **€6,23 δισ. το 2023 = 18,8% του ΑΕΠ — 8η χαμηλότερη στην ΕΕ (ΕΕ-27: 27,8%) (**Με αναθεωρημένο ΑΕΠ 2023: 33,14 δισεκ. ευρώ**).** Απόκλιση: **9 μ.β.**
- **Γήρας και ασθένεια/υγειονομική περίθαλψη αντιστοιχούν αντιστοιχούν περίπου στο 74,6% της συνολικής δαπάνης κοινωνικής προστασίας**, οι λειτουργίες που άπτονται της αγοράς εργασίας (ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, οικογένεια, στέγαση, αναπηρία) μοιράζονται το υπόλοιπο τέταρτο.
- **Ανταποδοτικός πυρήνας:** το Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων — συντάξεις, ανεργία, ασθένεια, μητρότητα. **Φορολογικά χρηματοδοτούμενη περιφέρεια:** ΕΕΕ, επίδομα τέκνου, κοινωνική σύνταξη, αναπηρικά.
- **Ετυμηγορία συγγραφέων:** Η μελέτη των Χριστοφίδη και Κουτσαμπέλα εντόπισε μεγάλο αριθμό επιμέρους προγραμμάτων. Η εισαγωγή του ΕΕΕ το 2014 ενσωμάτωσε σημαντικό μέρος τους σε κοινό πλαίσιο

Πηγές: CYSTAT, Δαπάνες κοινωνικής προστασίας κατά λειτουργία, 2023· Eurostat, ESSPROS, στοιχεία 2023· Christofides και Koutsampelas (2019).

Δαπάνες κοινωνικής προστασίας: πορεία και δημογραφικές πιέσεις

- **Με βάση τη μελέτη:** οι δαπάνες αυξήθηκαν από 13,9% του ΑΕΠ το 2000 σε 22,8% το 2013 (+8,9 μ.β.), εξέλιξη που οι συγγραφείς χαρακτήρισαν «μη βιώσιμη». Το 2016 υποχώρησαν στο 19,1%.
- **Νεότερα στοιχεία Eurostat:** μετά την προσωρινή άνοδο του 2020–2021, οι δαπάνες της Κύπρου επέστρεψαν στο 17,5% του ΑΕΠ (αναθεωρημένο Οκτ. 2026) το 2024.
- **Συγκριτική θέση:** το 2023 η Κύπρος είχε την 8η χαμηλότερη δαπάνη στην ΕΕ-27 — 18,8% του ΑΕΠ έναντι 27,8% στην ΕΕ.
- **Δημογραφική πίεση:** η δημόσια συνταξιοδοτική δαπάνη προβλέπεται να αυξηθεί από 8,2% σε 11,8% του ΑΕΠ και ο δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων από 26,7% σε 55,5% μεταξύ 2022 και 2070. Οι αριθμοί επιβεβαιώνονται από το επίσημο Cyprus Country Fiche του 2024 Ageing Report

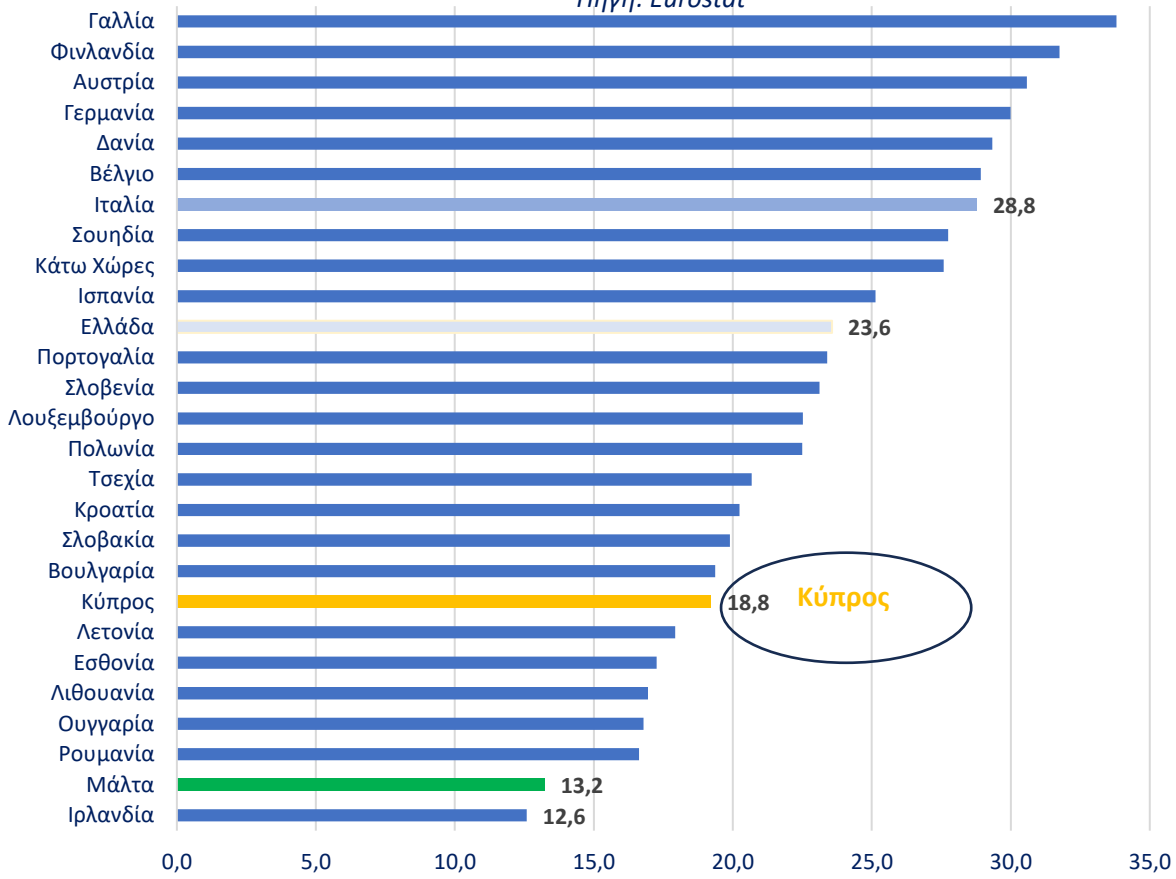
Κοινωνική προστασία, % ΑΕΠ — Κύπρος 2015–2024, ΕΕ-27 2015–2023

Πηγή: Christofides & Koutsampelas (2019) Table 1; Eurostat spr_exp_sum (2023–24) Eurostat· Κύπρος: υπολογισμός με αναθεωρημένο ΑΕΠ (ΣΥ 20.10.2026) ; European Commission 2024 Ageing Report, Cyprus country fiche.

Συνολικές δαπάνες κοινωνικής προστασίας ανά χώρα της ΕΕ-27, 2023 (% του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat

Η σημερινή απόκλιση από την ΕΕ δεν αποτελεί μόνιμο δημοσιονομικό πλεονέκτημα: η γήρανση του πληθυσμού αυξάνει σταδιακά τις μελλοντικές υποχρεώσεις

Χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας: εισφορές και γενική φορολογία

ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ (Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΣΚΑ))

- **Ποσοστά εισφορών 2024–2028:** 8,8% εργαζόμενος + 8,8% εργοδότης + 5,2% κράτος. Αυτοτελώς εργαζόμενοι: 16,6%, με πρόσθετη κρατική εισφορά 5,2%.
- **Επόμενη αύξηση:** από 1.1.2029, το συνολικό ποσοστό εισφορών αυξάνεται κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες ανά πενταετία.
- **Ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών 2026: €68.904 ετησίως** (€5.742 μηνιαίως ή €1.325 εβδομαδιαίως).
- **Εισφορές ΓεΣΥ:** εργαζόμενος 2,65%, εργοδότης 2,90%, αυτοτελώς εργαζόμενος 4,00%, κράτος 4,70%.
- **Ευπάθεια:** οι αυξανόμενες εισφορές επιβαρύνουν σταδιακά την εργασία, σε μια οικονομία που ήδη αντιμετωπίζει ελλείψεις εργατικού δυναμικού.

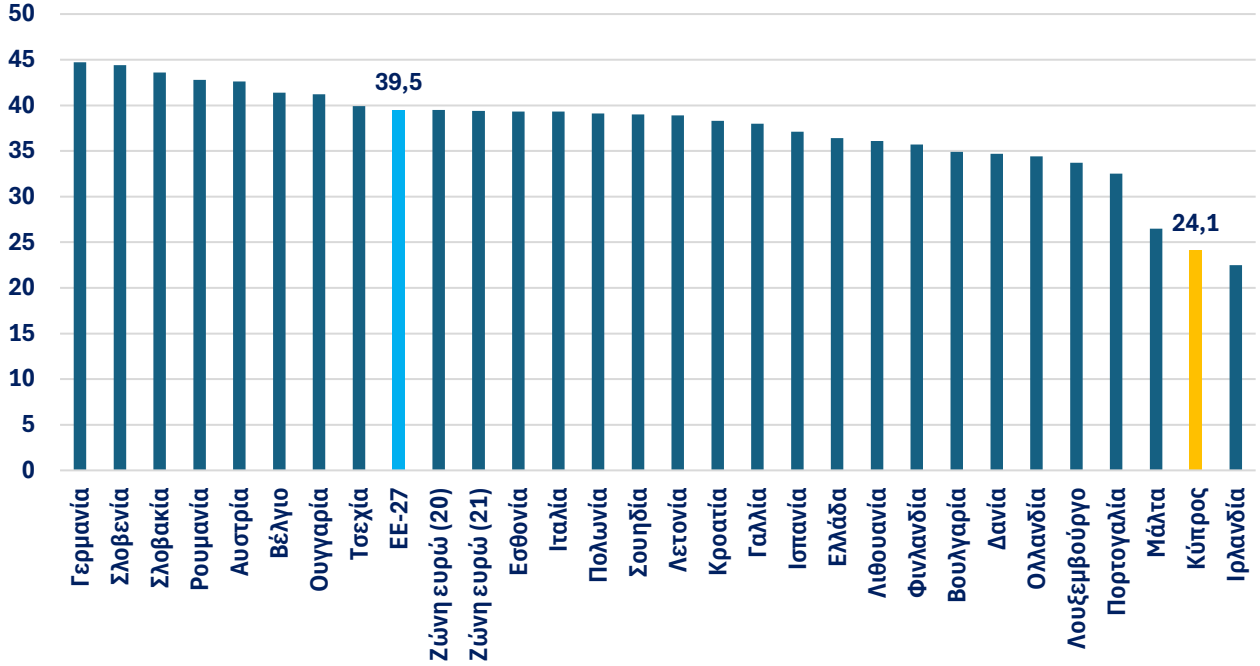
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ

- ΕΕΕ, επίδομα τέκνου & μονογονεϊκής οικογένειας, κοινωνική σύνταξη, αναπηρικά, στέγαση
- Στο σύνολο του συστήματος, **μόνο 11,5% των κοινωνικών παροχών υποβαλλόταν σε εισοδηματικό έλεγχο το 2024** (€723 εκατ. από €6,28 δισ.) — 10,4% το 2023 (€634,5 εκατ. από €6,09 δισ) 15,0% (≈€537 εκατ. από €3,49 δισ. το 2016)
- **Προϋπολογισμός 2027:** κοινωνικές παροχές **+2,9% στα €2,3 δισ.** συμπεριλαμβανομένων και των δαπανών στις παροχές παιδείας, υγείας και κοινωνικής πρόνοιας
- **Συνολικά δημόσια έσοδα 2025:** 41,5% του ΑΕΠ έναντι 40,7% 2024. Ορισμένες πηγές εσόδων παραμένουν ευαίσθητες στον οικονομικό κύκλο.
- **Ευπάθεια:** «χρηματοδότηση επαναλαμβανόμενων δαπανών με μη επαναλαμβανόμενα έσοδα» — Δημοσιονομικό Συμβούλιο 2026

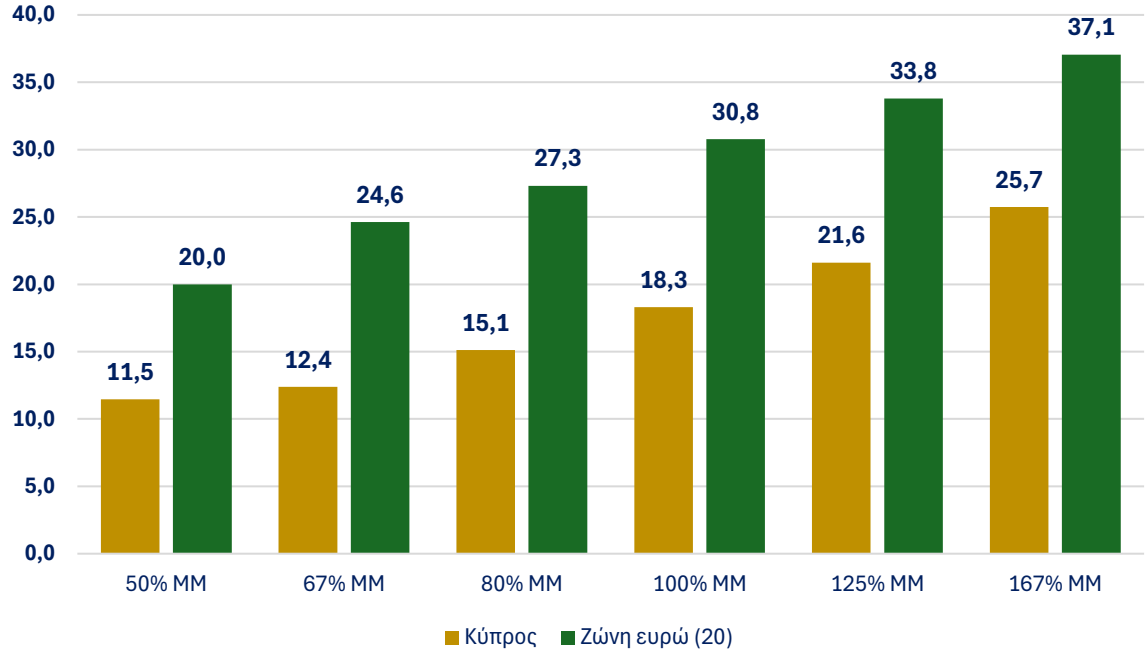
Η βιωσιμότητα απαιτεί επαρκή βάση εισφορών και χρηματοδότηση των μόνιμων παροχών από επαναλαμβανόμενα έσοδα

Χαμηλή επιβάρυνση της εργασίας: πλεονέκτημα σήμερα

Φορολογική επιβάρυνση 2025: εισφορές και φόροι ως % του συνολικού κόστους εργασίας — μονήρης χωρίς παιδιά με μισθό στο 67% του μέσου μισθού της χώρας του

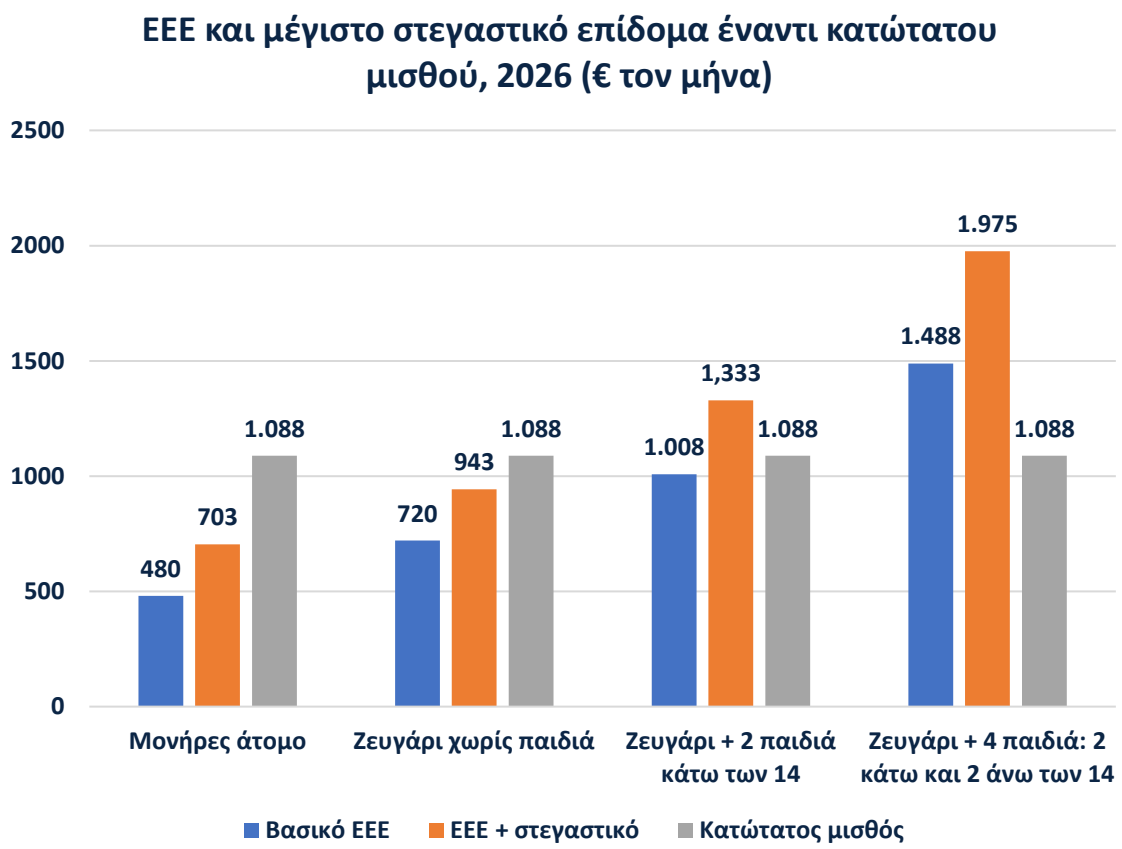

Φορολογική επιβάρυνση εργαζομένου (φόρος εισοδήματος + εισφορές) ως % του μικτού μισθού, μονήρης χωρίς παιδιά, ανά επίπεδο μισθού — 2025

- **30.543 PPS** καθαρές αποδοχές μονήρη στο 100% ΜΜ — στο επίπεδο της ζώνης ευρώ (30.616) και πάνω από την ΕΕ-27 (29.350), 2025
- Από κάθε €100 κόστους εργασίας, €76 φθάνουν καθαρά στον εργαζόμενο — έναντι €60 στη ζώνη ευρώ. Το πλεονέκτημα εντοπίζεται στους χαμηλούς και μεσαίους μισθούς, όπου βρίσκεται η μάζα της απασχόλησης.
- Η χαμηλή επιβάρυνση προκύπτει από χαμηλές εισφορές (8,8% + 8,8%), αφορολόγητο €19.500 (φορολογικό καθεστώς 2025) και κρατική συνεισφορά 5,2% — όχι από χαμηλούς μισθούς: **σε αγοραστική δύναμη ο Κύπριος με μέσο μισθό ισοδυναμεί με τον μέσο Ευρωπαίο.**

ΕΕΕ και κατώτατος μισθός ανά τύπο νοικοκυριού

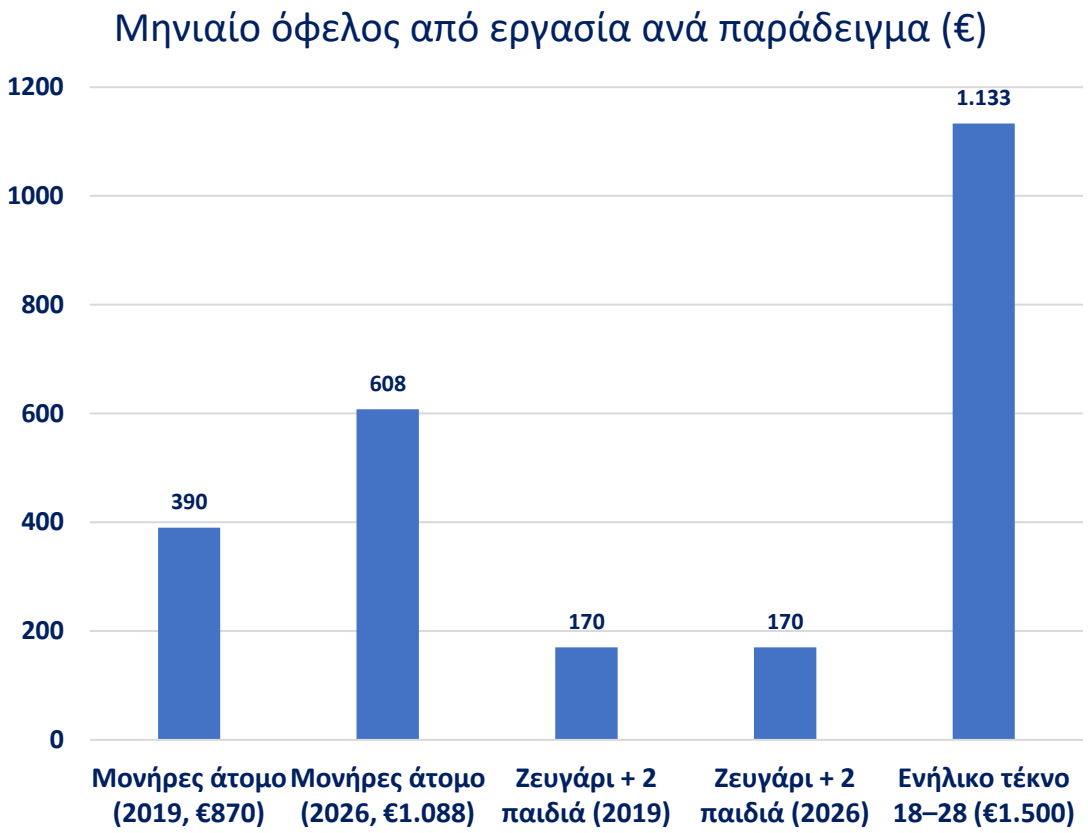

Πηγές: ΥΕΚΑ, Δήλωση Υπουργού Εργασίας για την αύξηση του Εθνικού Κατώτατου Μισθού (23.12.2025)· Christofides & Koutsampelas (2019), Πίνακες 4 και 9· Ν. 109(Ι)/2014.

- **Κατώτατος μισθός €1.088 μετά από έξι μήνες συνεχούς απασχόλησης** και €979 κατά την πρόσληψη, από 1.1.2026. Η αύξηση εκτιμάται ότι καλύπτει περίπου 50.000 εργαζομένους.
- **Βασικό ΕΕΕ €480** αμετάβλητο από το 2014: το ΕΕΕ μονήρους ατόμου είναι πλέον **44%** του κατώτατου ορίου (ήταν 55% με €870 το 2019) — το κίνητρο εργασίας για μονήρη *βελτιώθηκε*.
- **Με εξαρτώμενα όμως** η εικόνα αντιστρέφεται: ζεύγος με τέσσερα τέκνα δικαιούται **€1.488 και έως €487,20 για στέγαση, δηλαδή €1.975,20 ή 182% του κατώτατου μισθού.**
- **Η σύγκριση δείχνει την κλίμακα της στήριξης, αλλά αφορά ολόκληρο νοικοκυριό έναντι του ακαθάριστου μισθού ενός εργαζομένου. Δεν αποδεικνύει από μόνη της αντικίνητρο εργασίας**

Η αύξηση του κατώτατου μισθού ενίσχυσε τη διαφορά για τον μονήρη δικαιούχο, αλλά η οικογενειακή σύνθεση παραμένει καθοριστική για τα κίνητρα εργασίας.

Η εξαίρεση εισοδήματος των €170 και το οριακό όφελος από εργασία

***Σημείωση**:Τα παραδείγματα αφορούν νοικοκυριά που λαμβάνουν ΕΕΕ πριν από την ανάληψη εργασίας. Υποτίθεται ότι δεν λαμβάνουν επίδομα ανεργίας, είτε επειδή έχει εξαντληθεί η μέγιστη διάρκεια των 156 εργάσιμων ημερών είτε επειδή δεν θεμελιώνουν σχετικό δικαίωμα. Δεν περιλαμβάνεται στεγαστική παροχή.*

Πηγές: Ν. 109(Ι)/2014 (ΕΕΕ), άρθ. 2 και Κανονισμοί εξαίρεσης εισοδήματος· Christofides & Koutsampelas (2019), CyEPR 13(2), Πίνακες 6–8, σ. 21–25· υπολογισμοί Δημοσιονομικού Συμβουλίου με κατώτατο μισθό 2026. Χωρίς στεγαστική παροχή· ενδεικτικά.

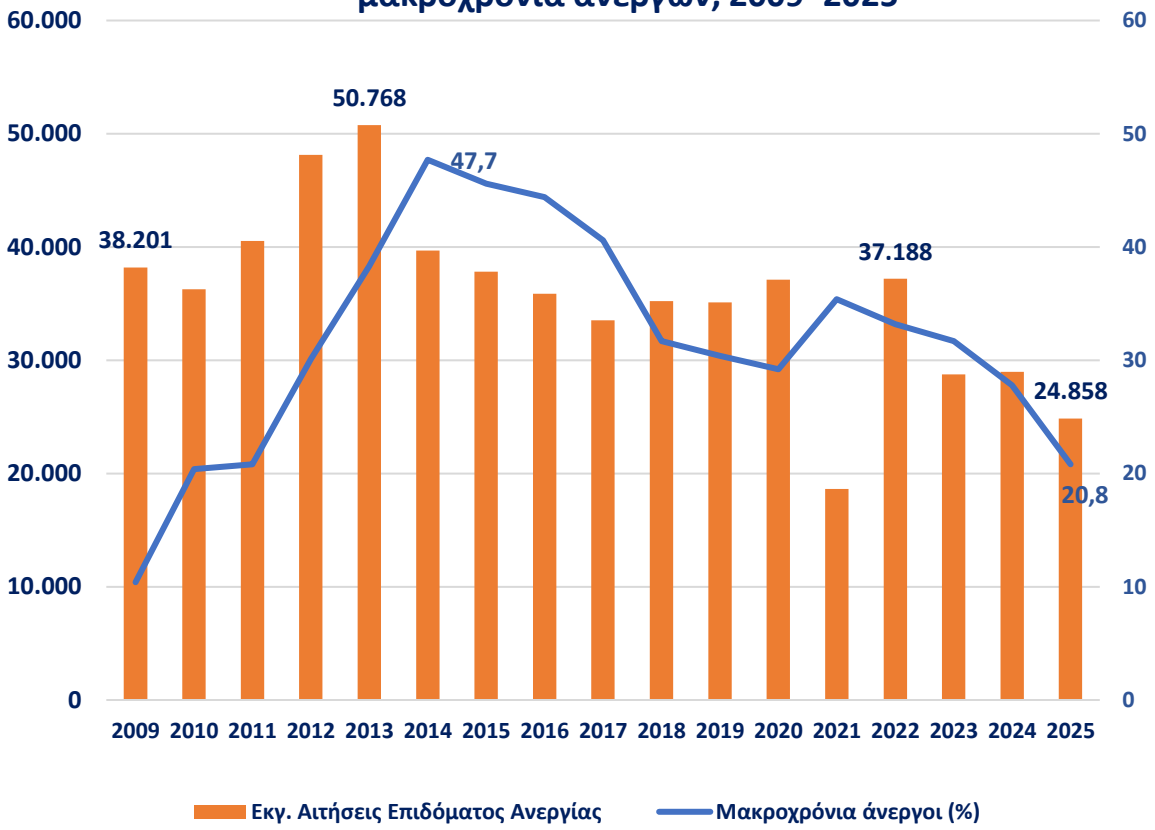
- **Απαλλαγή εισοδήματος για αρχηγό/σύζυγο:** 100% των πρώτων €50, 40% έως €200, 20% έως €500, **0% άνω των €500** → μέγιστο διατηρούμενο εισόδημα **€170**.
- **Για μονήρες άτομο χωρίς στεγαστική παροχή, το όφελος αυξάνεται από €390 με μισθό €870 σε €608 με μισθό €1.088, επειδή το άτομο παύει να λαμβάνει ΕΕΕ.**
- **Για ζευγάρι με δύο παιδιά που εξακολουθεί** να δικαιούται μειωμένο ΕΕΕ μετά την ανάληψη εργασίας, η αύξηση του μισθού από €870 σε €1.088 αντισταθμίζεται πλήρως από ισόποση μείωση της παροχής. Έτσι, το συνολικό όφελος από την εργασία παραμένει €170.
- **Για ενήλικο τέκνο 18–28 ετών που εργάζεται και διαμένει με τους άνεργους γονείς του σε νοικοκυριό δικαιούχο ΕΕΕ, από μισθό €1.500** μόνο €367 συνυπολογίζονται. Τα υπόλοιπα €1.133 διατηρούνται χωρίς να μειώνουν την παροχή του νοικοκυριού.

Οι διαφορετικοί κανόνες εξαίρεσης εισοδήματος δημιουργούν διαφορετικό οριακό όφελος από εργασία μέσα στο ίδιο νοικοκυριό.

Ενεργοποίηση: Από την Εγγραφή στα Αποτελέσματα

- **Σχεδιασμός του ανεργιακού:** αναπλήρωση ≈60%, 156 εργάσιμες ημέρες, αλλά **περίοδος θεμελίωσης 26 εβδομάδων έναντι 50 στην ΕΕ** (Esser et al. 2013, μέσω της μελέτης) — δυνητικός κίνδυνος εποχικής ανακύκλωσης στον τουρισμό.
- **Δικαιούχοι ΕΕΕ:** περίπου 17.500 οικογένειες (Ιούλιος 2026). Το 2023 καταβλήθηκαν €194 εκατ. σε 19.500 δικαιούχους. Ιστορική εκτίμηση της μελέτης, βάσει στοιχείων 2017, τοποθετούσε σε περίπου 9.000 τα πρόσωπα που ενδέχεται να ήταν διαθέσιμα για εργασία (3 out of 4 “not fit for work”) — ο στόχος ενεργοποίησης.
- Εγγεγραμμένοι άνεργοι 11.728 (Ιούλ. 2026), μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας **20,8% το 2025 από 27,8% το 2024** — το χαμηλότερο από το 2009.
- **Μοχλοί ενεργοποίησης**: Ειδικό Σχέδιο Κοινωφελούς Εργασίας για δικαιούχους ΕΕΕ (έγκριση Δεκ. 2025)· ενεργά σχέδια εργοδότησης συνολικού προϋπολογισμού €27 εκατ., συγχρηματοδοτούμενα από το ΕΚΤ.

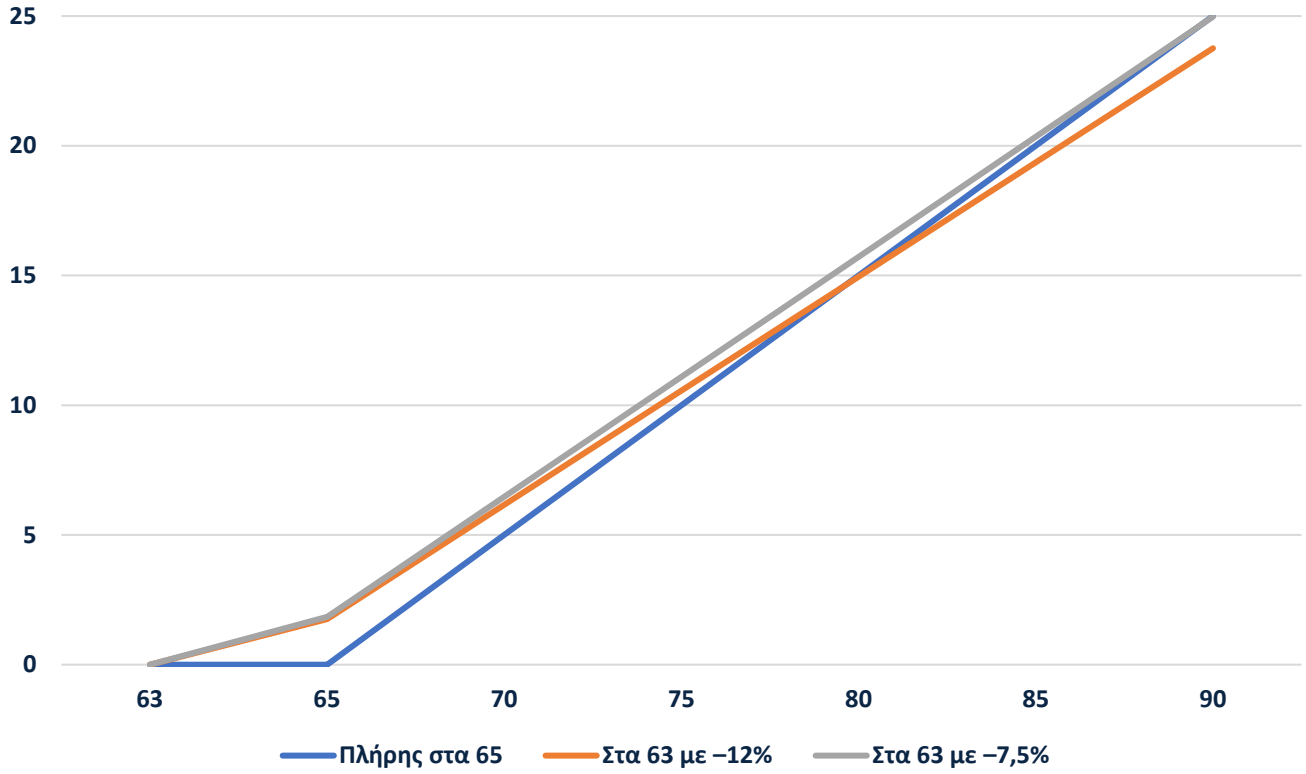
Εγκεκριμένες αιτήσεις επιδόματος ανεργίας και μερίδιο μακροχρόνια ανέργων, 2009–2025

Πηγές: Christofides & Koutsampelas (2019) σ. 15, 20, 22· Ελεγκτική Υπηρεσία, Ειδ. Έκθεση 16/2026 σ. 1, vi· Υφυπ. Κοιν. Πρόνοιας 9.7.2026· Επ. Ελέγχου 3.9.2026· Υπουργικό Δεκ. 2025 (Κοινωφελής Εργασία)· Τμήμα Εργασίας (Σχέδια Χορηγιών)· ΥΚΑ (αιτήσεις 2018–25)· Eurostat une_ltu_a· ΣΥ (Ιουλ. 2026).

Πρόωρη Συνταξιοδότηση: Επάρκεια και Αναλογιστική

Σωρευτικές Καταβολές Σύνταξης: Συνταξιοδότηση στα 63 ή στα 65
Απλοποιημένο παράδειγμα – ετήσια πλήρης σύνταξη = 1

- **Ισχύον σύστημα:** αναλογιστική μείωση 0,5% ανά μήνα πρόωρης συνταξιοδότησης, δηλαδή 12% στα 63. Σε απλοποιημένο παράδειγμα χωρίς προεξόφληση, το νεκρό σημείο έναντι συνταξιοδότησης στα 65 βρίσκεται περίπου στα 80 έτη· με ελάφρυνση στο 7,5% μετακινείται στα 90.
- **Κυβερνητική πρόταση:** μερική ελάφρυνση της μείωσης στο βασικό μέρος, αύξηση επιδόματος χαμηλοσυνταξιούχου και κρατικές ασφαλιστικές πιστώσεις, στόχος εφαρμογής 1.1.2027, μεταβατικές ρυθμίσεις έως 2031. Νομοσχέδιο προς Υπουργικό και Βουλή (Οκτ. 2026) — δεν έχει ψηφιστεί.
- **Επάρκεια:** το 33,2% των ατόμων 65+ βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας το 2025. Η ενίσχυση των χαμηλότερων συντάξεων αποτελεί σαφή κοινωνική ανάγκη.
- **Δημοσιονομική διάσταση:** κόστος ≈€820 εκατ. σε έξι έτη — €486 εκατ. για το κράτος, €334 εκατ. για το ΤΚΑ (ΥΕΚΑ, 21.9.2026)· μέσος όρος ≈€137 εκατ. ετησίως, μόνιμο.

Πηγές: Ν. 59(Ι)/2010 (αναλογιστική μείωση 0,5%/μήνα από τα 63)· ΥΕΚΑ, δηλώσεις Υπουργού Εργασίας 21.9, 1.10 και 8.10.2026 (νομοσχέδιο συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, κόστος €820 εκατ./6 έτη)· Eurostat ilc_li02 (κίνδυνος φτώχειας 65+, 2025)· υπολογισμοί Δημοσιονομικού Συμβουλίου (απλοποιημένο παράδειγμα χωρίς προεξόφληση και τιμαριθμική αναπροσαρμογή· −7,5% ενδεικτικό).

Θέση Δημοσιονομικού Συμβουλίου: Κάθε μεταβολή της αναλογιστικής προσαρμογής πρέπει να συνοδεύεται από πλήρη κοστολόγηση σε ορίζοντα Έκθεσης Γήρανσης και διασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του ΤΚΑ.

Τα €12 δισ. του ΤΚΑ: Περιουσιακό Στοιχείο του Ταμείου, Υποχρέωση του Δημοσίου

€12 δισεκ.

Σωρευμένη οφειλή του κράτους προς το ΤΚΑ — περίπου 31% του ΑΕΠ

95%

των αποθεματικών σε κυπριακά κυβερνητικά ομόλογα, το υπόλοιπο σε εγχώριες τραπεζικές καταθέσεις

€0,8–1,0 δισ.

Προβλεπόμενο ετήσιο πλεόνασμα του ΤΚΑ από το 2027 (πριν την αποπληρωμή)

0,3% ΑΕΠ

ετήσια αποπληρωμή (~€115 εκ.) για 40 έτη, 2027–2066. Τερματισμός νέου δανεισμού. Φορέας ειδικού σκοπού έως τέλος 2027

26,7 → 55,5

δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων 2022 → 2070: από 3,7 σε 1,8 εργαζόμενους ανά συνταξιούχο

8,2 → 11,8%

δημόσια συνταξιοδοτική δαπάνη, % ΑΕΠ, 2022 → 2070 (Έκθεση Γήρανσης 2024) . Η κορύφωση είναι 12,5% το 2065

Για το ΤΚΑ, η απαίτηση των €12 δισ. αποτελεί περιουσιακό στοιχείο, για το κράτος αποτελεί ισόποση υποχρέωση. Σε επίπεδο ενοποιημένης γενικής κυβέρνησης οι δύο θέσεις συμψηφίζονται. Η σταδιακή αποπληρωμή και η ανεξάρτητη επένδυση των μελλοντικών πλεονασμάτων πρέπει να σχεδιαστούν χωρίς να ανακοπεί η αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους.

Πηγές: Δηλώσεις Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά τις συνεδρίες του Εργατικού Συμβουλευτικού Σώματος, όπως δημοσιεύθηκαν στο Cyprus Mail στις 21.4.2026 και 14.5.2026· Morningstar DBRS, 4.9.2026· Ευρωπαϊκή Επιτροπή και EPC, 2024 Ageing Report – Cyprus Country Fiche· δηλώσεις Προέδρου Δημοσιονομικού Συμβουλίου στο ΚΥΠΕ, 20.8.2026, και Ενδιάμεση Έκθεση ΔΣΚ 2026· Eurostat, gov_10dd_edpt1.).

Διακυβέρνηση πριν από τις αποδόσεις: Προτεινόμενο θεσμικό πλαίσιο για τα περιουσιακά στοιχεία του ΤΚΑ

1. ΕΝΤΟΛΗ	Η Βουλή ορίζει τον στόχο διά νόμου: επένδυση προσανατολισμένη στις υποχρεώσεις, χαμηλού κινδύνου, με στόχο πραγματικής απόδοσης, καμία πολιτική κατεύθυνση επιμέρους επενδύσεων· πρόγραμμα αποπληρωμής προστατευμένο από τον ετήσιο προϋπολογισμό. **(πολυετές πρόγραμμα αποπληρωμής με σαφή νομοθετική δέσμευση)**
2. ΕΠΟΠΤΕΙΑ	Ανεξάρτητος εποπτικός φορέας (επιτροπή με αναλογιστή, εκπροσώπους ΥΕΚΑ, ΥΠΟΙΚ και κοινωνικών εταίρων): εγκρίνει την επενδυτική πολιτική, παρακολουθεί τα όρια κινδύνου, παραγγέλλει τριετή αναλογιστική μελέτη και υποβάλλει ετήσια έκθεση στη Βουλή.
3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	**Ο φορέας ειδικού σκοπού (έως τέλος 2027) λειτουργεί με επαγγελματική και ανεξάρτητη διαχείριση, σταδιακή διαφοροποίηση των επενδύσεων εκτός κυπριακού δημοσίου, σαφή όρια κινδύνου και τριμηνιαία δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων.**

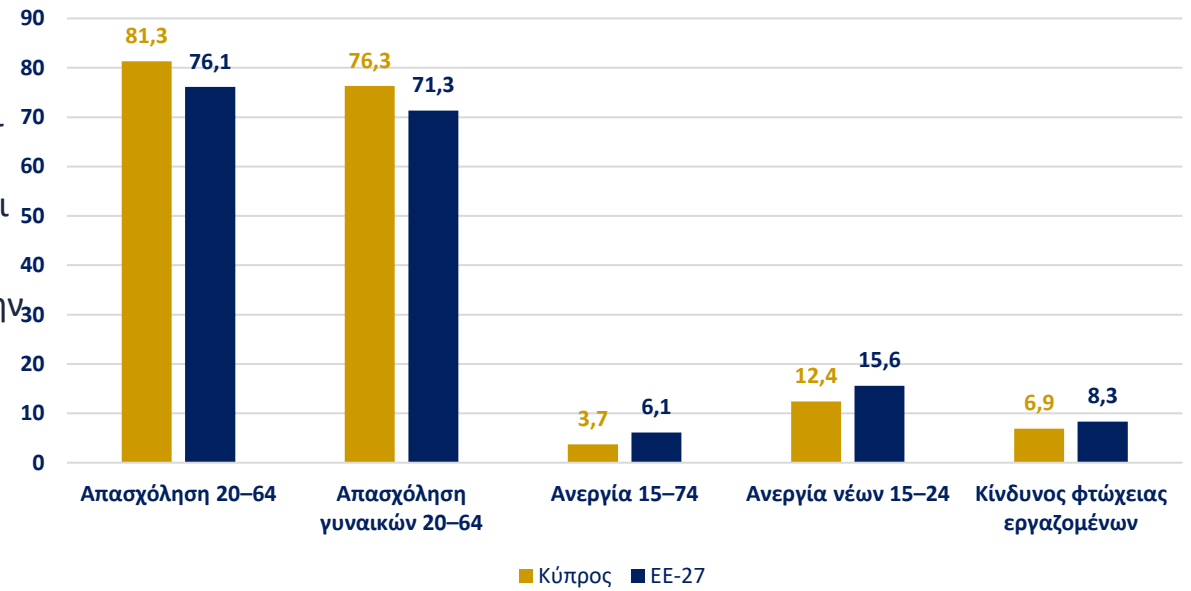
Συμπλήρωση, όχι υποκατάσταση: σταδιακή ανάπτυξη του δεύτερου και τρίτου πυλώνα, ώστε η μακροπρόθεσμη συνταξιοδοτική επάρκεια να μη στηρίζεται αποκλειστικά στον πρώτο πυλώνα.

Από την υψηλή απασχόληση στην παραγωγικότητα

- **Η θέση του Συμβουλίου (7 Σεπτ. 2026):** «η ανάπτυξη βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στη μετανάστευση… δεν μπορεί να συνεχιστεί με τους ίδιους ρυθμούς. Στο μέλλον, η οικονομική επίδοση θα εξαρτηθεί από την παραγωγικότητα.»
- **Ισχυρή αγορά εργασίας:** απασχόληση 20–64 ετών 81,3% (ΕΕ-27: 76,1%) και γυναικών 76,3% (ΕΕ: 71,3%) το 2025· ανεργία 3,7% έναντι 6,1% και ανεργία νέων 12,4% έναντι 15,6% (β΄ τρίμ. 2026)· φτώχεια εργαζομένων 6,9% έναντι 8,3% (2025).
- **Η επόμενη πρόκληση είναι η παραγωγικότητα:** με την οικονομία κοντά στην πλήρη απασχόληση, η ανάπτυξη πρέπει να στηριχθεί στην παραγωγή ανά εργαζόμενο και λιγότερο στην αύξηση του αριθμού των εργαζομένων.
- **Η κοινωνική προστασία μπορεί να συμβάλει:** πρόσβαση στη φροντίδα παιδιών, κατάρτιση, καλύτερη αντιστοίχιση ανέργων με κενές θέσεις και ομαλή μείωση των παροχών όταν αυξάνεται το εισόδημα από εργασία.
- **Προτεραιότητα εφαρμογής:** επενδύσεις, τεχνολογία, συνεχής αναβάθμιση δεξιοτήτων και συστηματική αξιολόγηση των προγραμμάτων απασχόλησης.

Θέση αγοράς εργασίας, Κύπρος έναντι ΕΕ-27 (%)

Απασχόληση, Κίνδυνος φτώχειας - Ετήσια 2025 / Ανεργία β' 2026

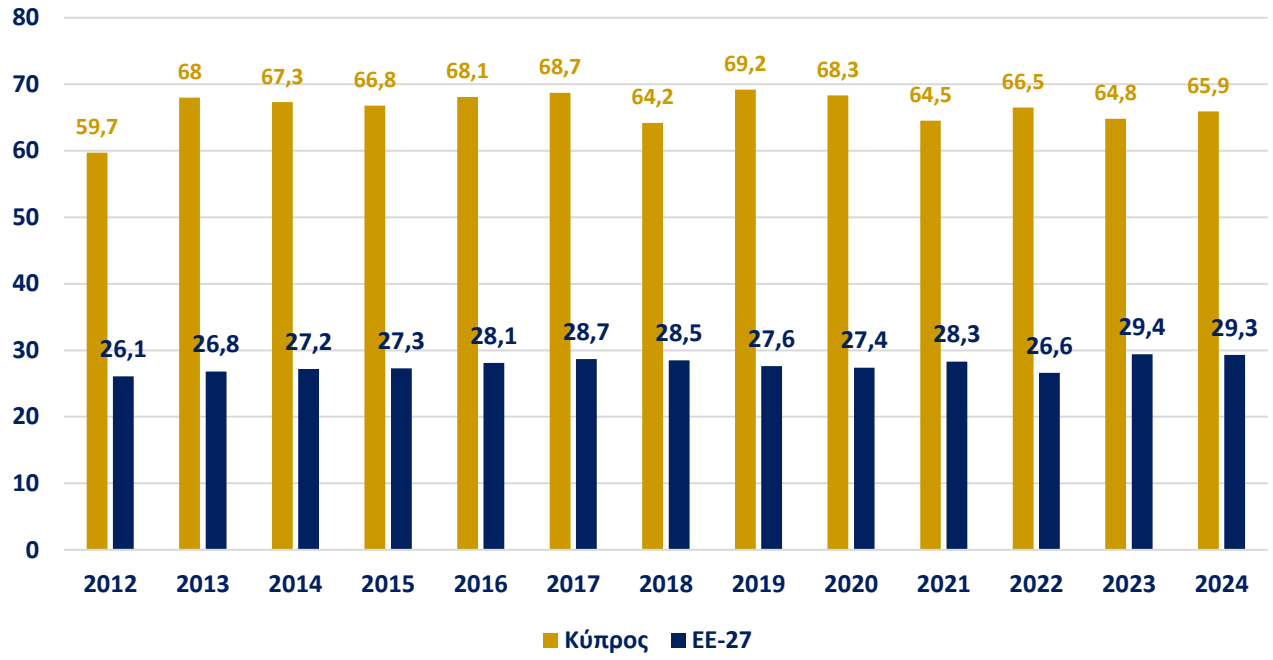
Η κοινωνική προστασία αποτελεί αναπτυξιακή πολιτική όταν διευκολύνει την εργασία, ενισχύει τις δεξιότητες και αυξάνει την παραγωγικότητα.

Eurostat, ΕΕΔ: lfsi_emp_a (απασχόληση 20–64, 2025), une_rt_q (ανεργία 15–74 και νέων 15–24, β΄ τρίμ. 2026, εποχικά διορθωμένα)· EU-SILC: ilc_iw01 (φτώχεια εργαζομένων 18–64, 2025). Ηλικιακές ομάδες κατά τους επίσημους ορισμούς Eurostat. Ανάκτηση 8.10.2026.

Οικογένεια και Παιδιά: Υψηλή Στόχευση, Ζήτημα Επάρκειας

- **Σχεδόν τα 2/3 της δαπάνης** για οικογένεια και παιδιά υπόκεινται σε εισοδηματικά κριτήρια: **65,9% το 2024**. Το 2024 το αντίστοιχο ποσοστό 29,3% στην ΕΕ-27 — πάνω από διπλάσια στόχευση, σταθερά από το 2013.
- Η κατηγορία περιλαμβάνει το **Επίδομα Τέκνου**, αλλά και παροχές γέννησης, γονικής άδειας, παιδικής φροντίδας και άλλες οικογενειακές παροχές.
- **Αποδίδει:** ο κίνδυνος φτώχειας παιδιών έπεσε από 19,2% το 2019 (πάνω από την ΕΕ) σε **12,7% το 2025, έναντι 19,6% στην ΕΕ-27** — βλ. Παράρτημα Δ.
- Η υψηλή στόχευση περιορίζει το δημοσιονομικό κόστος, αλλά δεν αποδεικνύει από μόνη της ότι τα **ποσά και τα εισοδηματικά όρια είναι επαρκή**.
- Κάθε αναθεώρηση πρέπει να αξιολογείται ως προς **κάλυψη, επάρκεια, κίνητρα εργασίας και δημοσιονομικό κόστος**.

Μερίδιο παροχών Οικογένεια/Παιδιά με εισοδηματικά κριτήρια, Κύπρος έναντι ΕΕ-27, 2012–2024 (%)

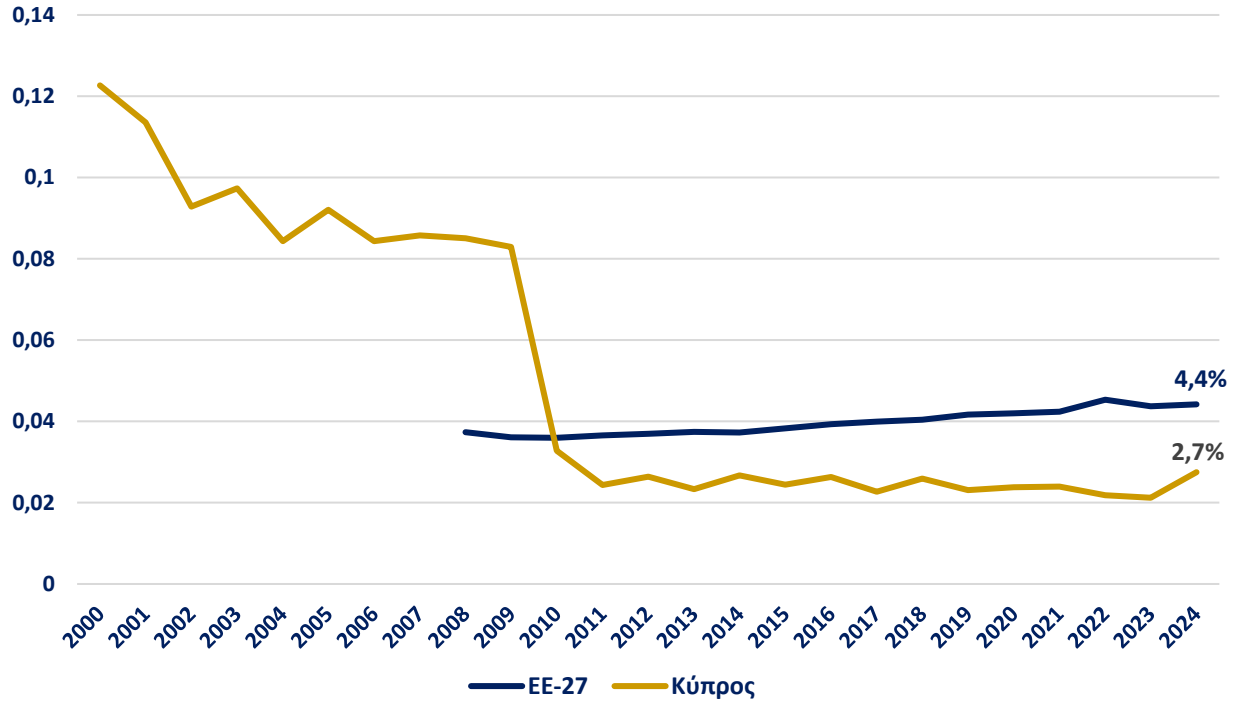
Η Κύπρος δεν έχει έλλειμμα στόχευσης στις οικογενειακές παροχές. Το ζητούμενο είναι η επάρκεια των ποσών και η τακτική αναπροσαρμογή των εισοδηματικών ορίων, χωρίς απότομα αντικίνητρα εργασίας.

Πηγή: : Eurostat, ESSPROS spr_exp_ffa (λειτουργία Οικογένεια/Παιδιά, εισοδηματικά ελεγχόμενες ÷ σύνολο παροχών), Κύπρος και ΕΕ-27, 2012–2024 — στοιχεία Κύπρου της Στατιστικής Υπηρεσίας, οριστικά· ΕΕ-27: 2022–2024 προσωρινά, 2015 σημαία b (αλλαγή ορισμού σε κράτος μέλος, χωρίς επίδραση στη σύγκριση ανά έτος). Ανάκτηση 8.10.2026..

Άδεια Ασθενείας: Μικρότερη Βαρύτητα από ό,τι στην ΕΕ

- Στην Κύπρο, η δαπάνη για πληρωμένη άδεια ασθενείας αντιστοιχούσε στο **2,7% των συνολικών κοινωνικών παροχών το 2024**, έναντι περίπου **4,4% στην ΕΕ-27 το 2024**
- Μετά το 2010, το κυπριακό ποσοστό παραμένει σταθερά χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Πρόκειται για διαφορά στη **σύνθεση των δαπανών**, όχι από μόνη της για απόδειξη ανεπαρκούς προστασίας.

Δαπάνες πληρωμένης άδειας ασθενείας ως ποσοστό των συνολικών παροχών κοινωνικής προστασίας: Κύπρος και ΕΕ-27

Η εισοδηματική προστασία κατά την ασθένεια έχει μικρότερη δημοσιονομική βαρύτητα στην Κύπρο από ό,τι στην ΕΕ. Η αξιολόγηση της επάρκειας απαιτεί πρόσθετα στοιχεία για κάλυψη, διάρκεια και ποσοστό αναπλήρωσης.

Πηγή: Eurostat, ESSPROS (spr_exp_fsi — παροχές σε χρήμα «Paid sick leave»· spr_exp_type — σύνολο παροχών), βάσει στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, 2000–2024

Παροχές σε Αναπηρία

- **Θεσμικές Αλλαγές:** Το σημαντικότερο νέο δεδομένο είναι ο Νόμος 96(I)/2026 για την Κοινωνική Συμμετοχή, Συμπερίληψη και Ανεξάρτητη Διαβίωση Ατόμων με Αναπηρίες. Δημιουργεί ενιαίο πλαίσιο παροχών και υπηρεσιών, όπως προσωπική βοήθεια, κατ' οίκον φροντίδα, υποστηριζόμενη διαβίωση, εργασιακή ενσωμάτωση και υπηρεσίες κινητικότητας.

- **Προτεραιότητα: Οι δαπάνες αναπηρίας αυξήθηκαν, ιδιαίτερα στις παροχές σε είδος.** Ωστόσο, η αύξηση των χρημάτων δεν αποδεικνύει ότι η πολιτική πέτυχε. Για αξιολόγηση απαιτούνται στοιχεία για τον αριθμό δικαιούχων, τον χρόνο εξέτασης, τις απορρίψεις και ενστάσεις, τις ανεκπλήρωτες ανάγκες, τις διαφορές μεταξύ επαρχιών και τα αποτελέσματα στην ανεξάρτητη διαβίωση και την κοινωνική ή εργασιακή συμμετοχή.

Κατηγορία	2016 (€ εκατ.)	2024 (€ εκατ.)	Μεταβολή 2016–2024
Συνολικές παροχές	152.53	211.43	38.6%
Χωρίς έλεγχο εισοδήματος	133.29	158.25	18.7%
Χρηματικές παροχές	120.45	142.19	18.0%
Παροχές σε είδος	32.08	69.24	115.8%
Με έλεγχο εισοδήματος	19.23	53.18	176.5%

Πηγές: Eurostat, ESSPROS, spr_exp_fdi (λειτουργία αναπηρίας, Κύπρος, 2016 και 2024, εκατ. ευρώ)· Ν. 96(I)/2026· Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας (2026).

Ορόσημα 2026–2031: Προστασία Ευάλωτων, Ανταμοιβή Εργασίας, Διασφάλιση Ταμείου

Δ΄ τρίμ. 2026

- Καταβολή αύξησης 10% στα αναπηρικά επιδόματα (Ν. 96(Ι)/2026).
- Ψήφιση Προϋπολογισμού 2027 (κατατέθηκε 24.9.2026· πλεόνασμα ≈4% ΑΕΠ, χρέος 45,2% το 2027 ΥπΟικ (Προϋπ. 2027, προ αναθεώρησης - ΑΕΠ))
- Αξιολογήσεις Fitch (6.11) και Moody's (20.11).
- Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση: έγκριση Υπουργικού, κατάθεση και συζήτηση στη Βουλή (Οκτ.–Δεκ. 2026)· κοινωνικός διάλογος σε εξέλιξη

1 Ιαν. 2027

- Έναρξη συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης (εφόσον ψηφιστεί): μείωση της αναλογιστικής ποινής στο βασικό μέρος, μεταβατικά έως 2031.
- Έναρξη αποπληρωμής προς ΤΚΑ: 0,3% ΑΕΠ ετησίως· τερματισμός νέου δανεισμού.
- Εφαρμογή αναθεωρημένου Επιδόματος Τέκνου (≈€12,5 εκατ.)

2027

- Επανεξέταση κλίμακας εξαίρεσης εισοδήματος (€170) και ορίου 28 ετών.
- Προτεινόμενη διασύνδεση ΥΔΕΠ–Αρχής Παιγνίων για έλεγχο ληπτών ΕΕΕ κατά την έκδοση κάρτας καζίνο· διεύρυνση της υποχρεωτικής χρήσης καρτών παίκτη από τα μέσα του 2027, υπό επίλυση των σχετικών νομικών/προστασίας δεδομένων ζητημάτων.

Τέλος 2027

- Σύσταση φορέα ειδικού σκοπού για τα περιουσιακά στοιχεία του ΤΚΑ.
- Νομοθέτηση ανεξάρτητου εποπτικού φορέα.
- Κοινή επανεξέταση κατώτατου μισθού και ΕΕΕ πριν την αναθεώρηση του Ιαν. 2028.
- Έκθεση Γήρανσης 2027 (ΕΕ): νέα βάση προβολών.

2029

- Προγραμματισμένη αναπροσαρμογή της συνολικής εισφοράς ΤΚΑ από 22,8% σε 24,1% το 2029 (+1,3 π.μ.), υπό την τριετή αναλογιστική επανεξέταση.
- Δημόσιο χρέος προβλέπεται να υποχωρήσει κάτω από 40% του ΑΕΠ (από 55,0% το 2025).
- Πρώτη ετήσια δημόσια έκθεση διαχείρισης του φορέα ΤΚΑ

2031

- Ολοκλήρωση μεταβατικής περιόδου της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης.
- Σταδιακή αυτόματη ένταξη σε 2ο/3ο πυλώνα (επαγγελματικά/ατομικά σχέδια).
- Ενδιάμεσος έλεγχος βιωσιμότητας έναντι της Έκθεσης Γήρανσης 2027.

- Θεσπισμένο
- Εξαγγελμένο ή υπό νομοθέτηση
- Εισήγηση Δημοσιονομικού Συμβουλίου
- Πρόβλεψη εξωτερικό σημείο

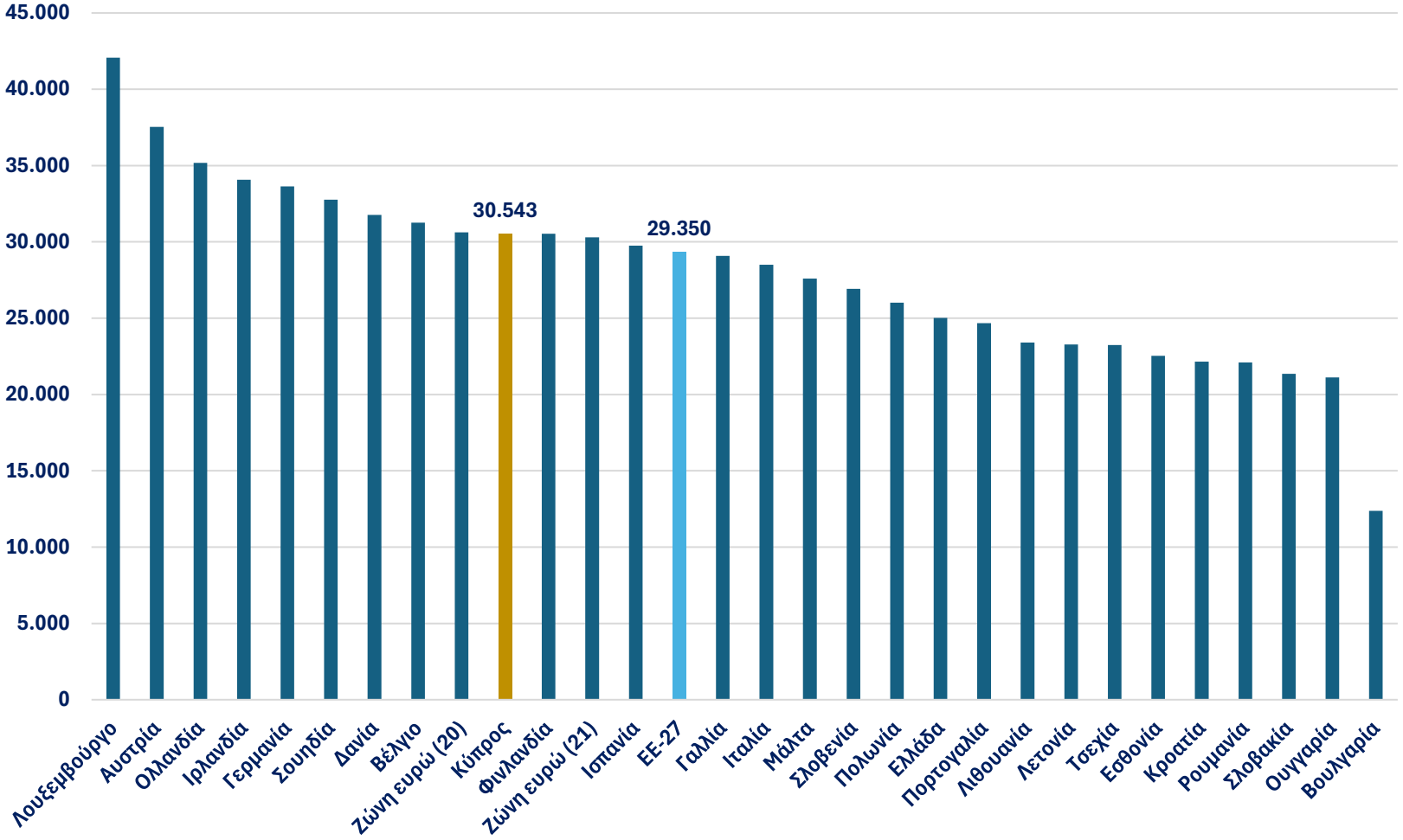
Ένα σύστημα κοινωνικής προστασίας δεν κρίνεται από το πόσα δαπανά, αλλά από το ποιους πραγματικά στηρίζει, ποιους κρατά στην εργασία, και αν θα υπάρχει ακόμη το 2050.

Πηγές: Ν. 96(Ι)/2026, 99(Ι)/2026, 59(Ι)/2010 (άρθ. 5, 12, Δεύτερος Πίνακας)· ΥΔΕΠ 12.8.2026· ΥΠΟΙΚ, Προϋπολογισμός 2027/ΜΔΠ 2027–2029 (24.9.2026)· ΥΕΚΑ 20.4, 21.9, 8.10.2026· Υφυπ. Κοιν. Πρόνοιας 10.9.2026· Επ. Ελέγχου Βουλής 3.9.2026· ημερολόγια Fitch/Moody's 2026 (ΓΔΔΧ)· Διάταγμα Κατώτατου Μισθού 2026. Ψηφισμένα: όπου αναφέρεται νόμος· τα υπόλοιπα ανακοινώσεις Κυβέρνησης ή προτάσεις ΔΣ.

Παράρτημα

Παράρτημα Α — Καθαρές αποδοχές σε αγοραστική δύναμη: μονήρης στο 100% του μέσου μισθού, 2025 (PPS)

Ετήσιες καθαρές αποδοχές μονήρη εργαζόμενου πλήρους απασχόλησης χωρίς παιδιά, στο 100% του μέσου μισθού — 2025, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS)

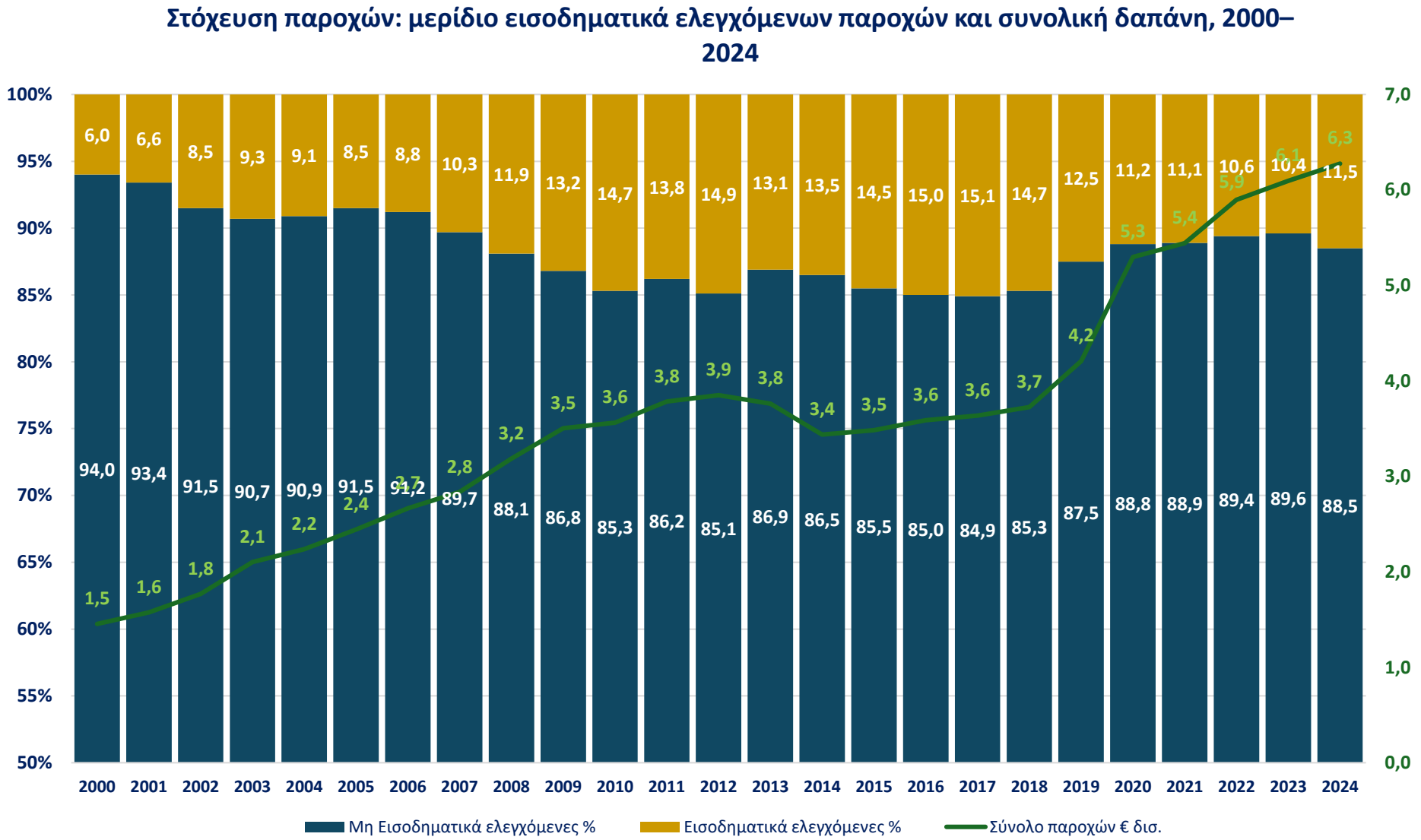

Τι μετρά: Πόσα μένουν καθαρά, σε έναν χρόνο, σε έναν άγαμο εργαζόμενο χωρίς παιδιά που αμείβεται με τον μέσο μισθό της χώρας του, αφού αφαιρεθούν εισφορές και φόρος εισοδήματος — εκφρασμένα σε αγοραστική δύναμη (PPS), ώστε €1 στην Κύπρο και €1 στη Γερμανία να «αγοράζουν» το ίδιο.

Κύπρος 30.543 PPS = ζώνη ευρώ 30.616, πάνω από ΕΕ-27 29.350. Ο Κύπριος με μέσο μισθό αμείβεται λιγότερο σε ευρώ από τον μέσο Ευρωπαίο, αλλά καταλήγει με ίση αγοραστική δύναμη: του κρατούν λιγότερα (φορολογική σφήνα 24,1% έναντι 39,5%) και το κόστος ζωής είναι χαμηλότερο. **9η από 27 κράτη μέλη.**

Πηγή: Eurostat, earn_nt_netft — Ετήσιες καθαρές αποδοχές μονήρη εργαζομένου πλήρους απασχόλησης χωρίς παιδιά στο 100% του μέσου μισθού, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS), 2025. Μέσος μισθός κατά Eurostat/ΟΟΣΑ: μέσες μικτές αποδοχές εργαζομένων πλήρους απασχόλησης στους τομείς NACE B–N (βιομηχανία, κατασκευές, εμπορικές υπηρεσίες — εκτός δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης, υγείας), από εθνικούς λογαριασμούς

Παράρτημα Β — Στόχευση παροχών: μερίδιο εισοδηματικά ελεγχόμενων παροχών και συνολική δαπάνη, 2000–2024

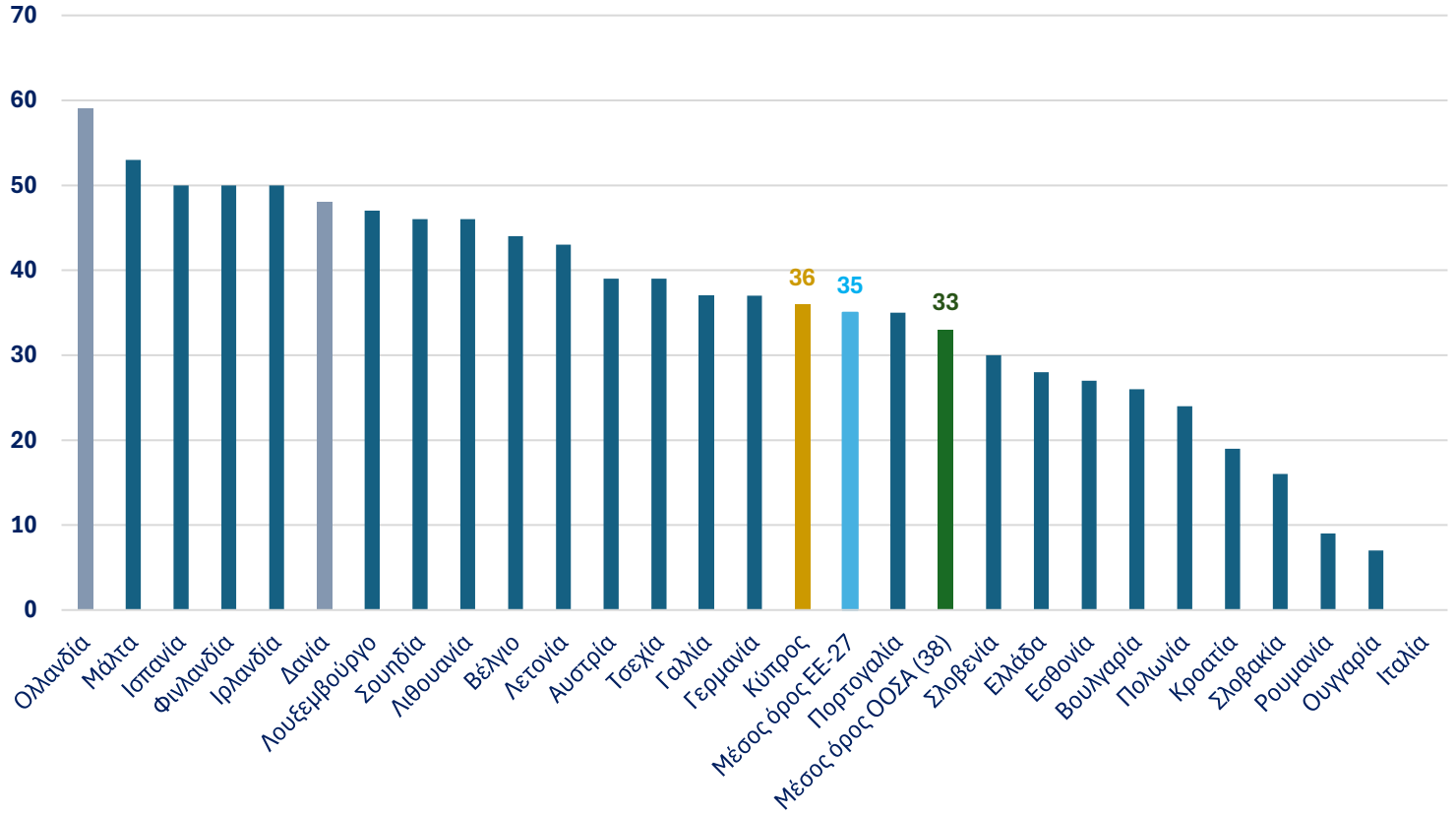

Οι στοχευμένες παροχές τριπλασιάστηκαν σε ευρώ (€0,2 → €0,7 δισ.), αλλά το σύνολο τετραπλασιάστηκε (€1,5 → €6,3 δισ.): η ανάπτυξη του συστήματος ήταν κυρίως καθολική και ασφαλιστική. **Το 2024 (11,5%) είναι η πρώτη άνοδος του μεριδίου μετά από έξι χρόνια.**

Πηγή: Eurostat, ESSPROS — Δαπάνες κοινωνικής προστασίας ανά λειτουργία (spr_exp_fsi, fdi, fol, fsu, ffa, fun, fho, fex), άθροισμα των 8 λειτουργιών, Κύπρος, εκατ. €, διάκριση εισοδηματικά ελεγχόμενων (means-tested) / μη ελεγχόμενων παροχών· δεδομένα Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου. Ανάκτηση 7.10.2026. Αριστερός άξονας από 50% για ευκρίνεια· τα ποσοστά αθροίζουν σε 100.

Παράρτημα Γ — Επάρκεια του ελάχιστου εισοδήματος: η Κύπρος στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κάτω από το όριο φτώχειας

Επάρκεια ελάχιστου εισοδήματος: καθαρό εισόδημα μονήρη δικαιούχου ως % του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος, με στεγαστική παροχή, 2025

Τι μετρά: Καθαρό εισόδημα άνεργου μονήρη χωρίς παιδιά που στηρίζεται μόνο στο ελάχιστο εισόδημα (συν στεγαστική παροχή), ως % του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος της χώρας του. Μοντέλο EC–OECD TaxBEN, 2025.

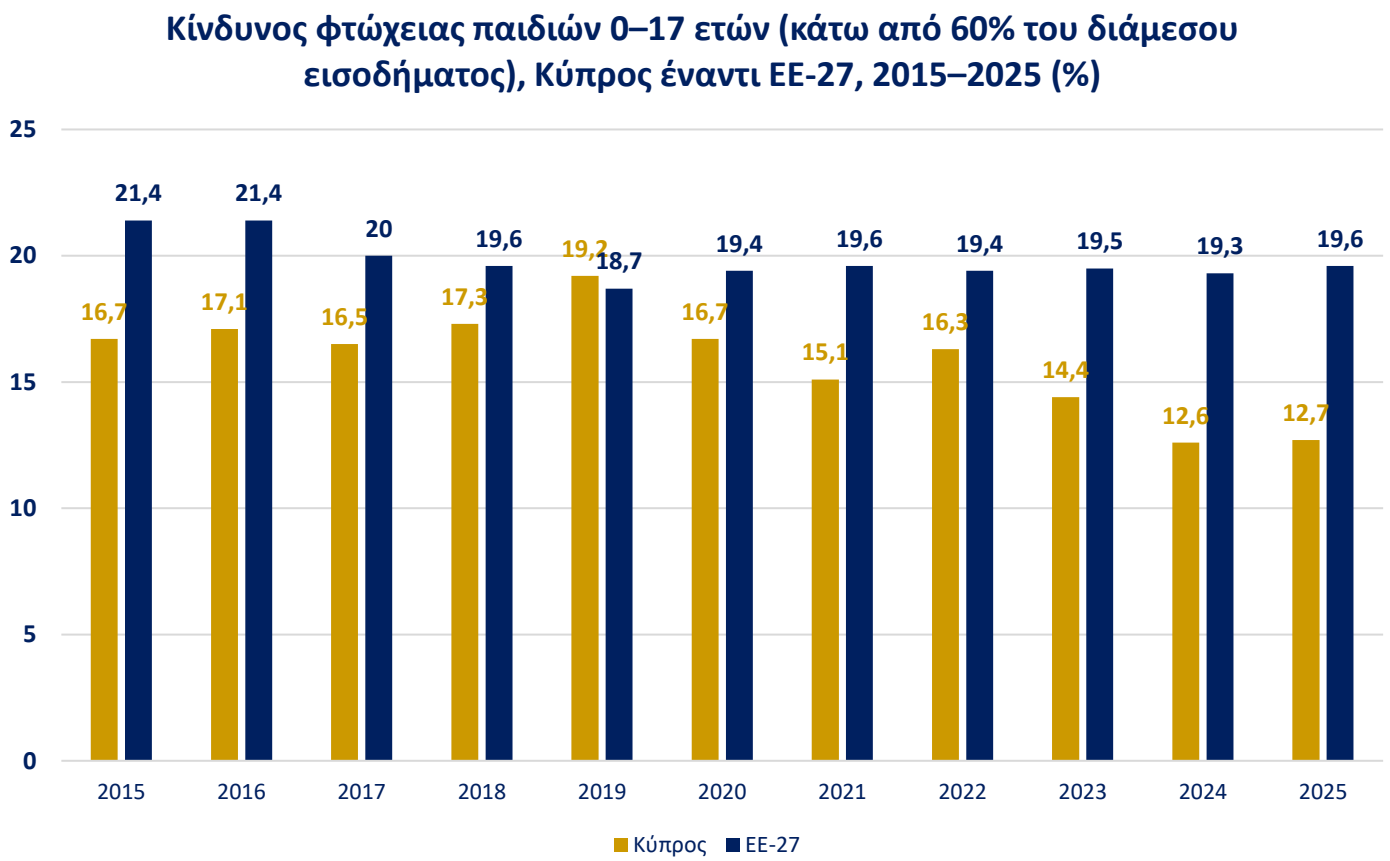
Κύπρος: 36% με στεγαστική παροχή, 25% χωρίς. Μέσος όρος ΕΕ-27 35%, ΟΟΣΑ-38 33%. Η Κύπρος κατατάσσεται 16η από 27 κράτη μέλη — πάνω από Πορτογαλία (35), Σλοβενία (30), Ελλάδα (28), κάτω από Ολλανδία (59), Μάλτα (53), Ισπανία (50).

Το όριο φτώχειας της ΕΕ είναι το 60% του διάμεσου. Κανένα κράτος μέλος δεν το φτάνει μόνο με το ελάχιστο εισόδημα. **Η Κύπρος καλύπτει τα 3/5 της απόστασης (36 ÷ 60 ≈ 60%).**

Προσοχή: Η σύγκριση αφορά τον συγκεκριμένο υποθετικό τύπο νοικοκυριού. Για οικογένειες με παιδιά η θέση της Κύπρου βελτιώνεται λόγω των προσαυξήσεων ΕΕΕ και του επιδόματος τέκνου.

Πηγές: OECD Tax-Benefit Model (TaxBEN), Adequacy of minimum income benefits (DSD_TAXBEN_IA), μονήρης χωρίς παιδιά, 2025, ανάκτηση 8.10.2026· Ν. 109(Ι)/2014 (ΕΕΕ)· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2025 Minimum Income Report και Joint Employment Report 2026. Δανία και Ολλανδία: τιμές 2024 (ο ΟΟΣΑ δεν έχει δημοσιεύσει ακόμη 2025). Μέσοι όροι: απλοί (μη σταθμισμένοι) μέσοι χωρών· η Κύπρος δεν είναι μέλος ΟΟΣΑ.

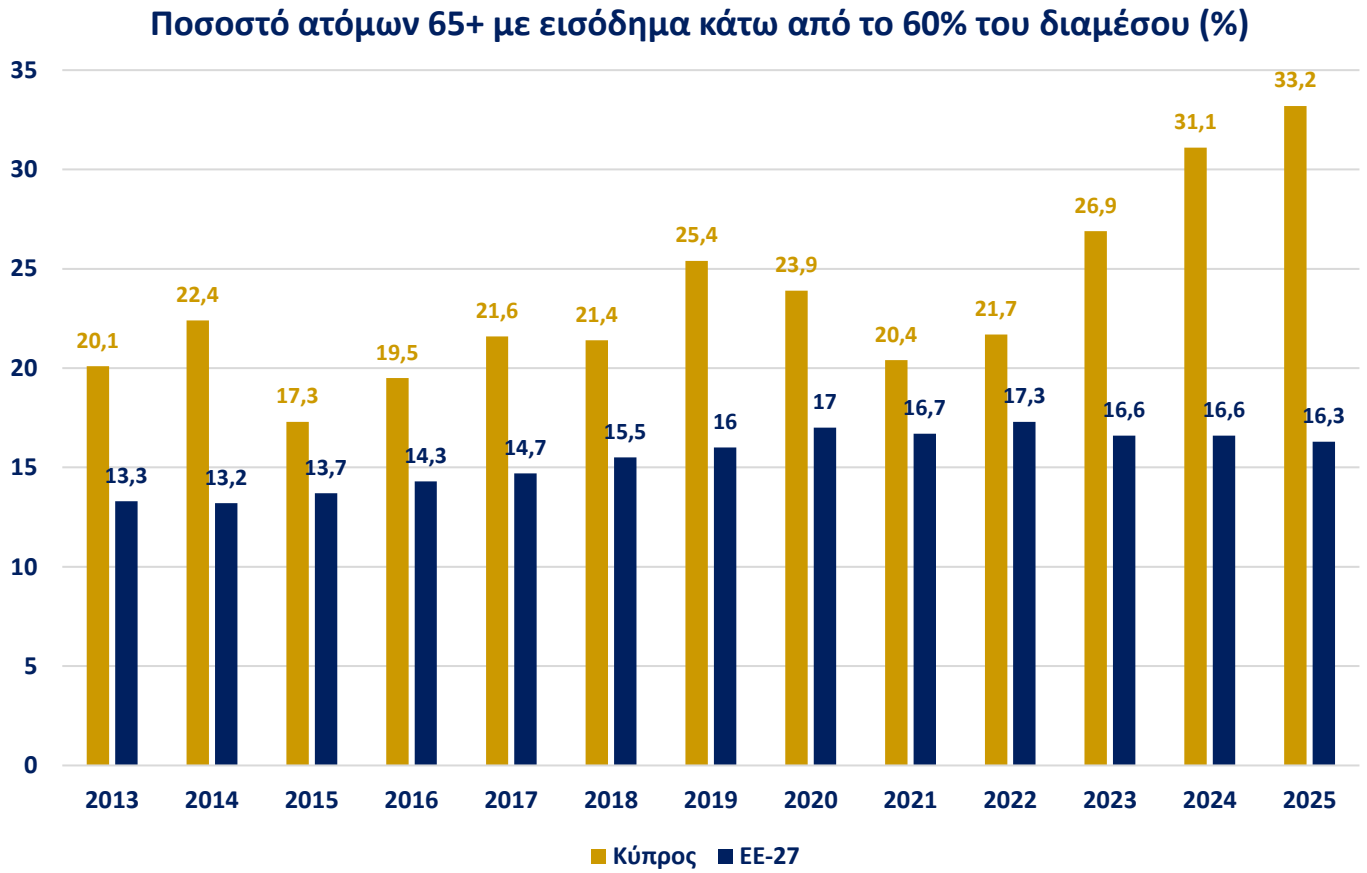
Παράρτημα Δ — Κίνδυνος φτώχειας παιδιών: από πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2019 σε 12,7% το 2025

Η Κύπρος πέρασε από 19,2% (2019) σε 12,7% (2025), ενώ η ΕΕ-27 έμεινε στο 19–20%. Η πτώση συμπίπτει με την ενίσχυση των στοχευμένων οικογενειακών παροχών και την αύξηση της απασχόλησης μετά το 2020.

Πηγή: Eurostat, EU-SILC ilc_li02 (ποσοστό ατόμων 0–17 ετών με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το 60% του εθνικού διαμέσου), 2015–2025. Ανάκτηση 8.10.2026.

Παράρτημα Ε — Κίνδυνος φτώχειας ατόμων 65+, Κύπρος vs ΕΕ-27, 2013–2025

Ο κίνδυνος φτώχειας των 65+ στην Κύπρο ανέβηκε από 17,3% (2015) σε 33,2% (2025), διπλάσιος του μέσου όρου της ΕΕ-27 (16,3%).

Πηγή: Eurostat, ilc_li02 (όριο 60% διαμέσου ισοδύναμου εισοδήματος, άτομα 65+), ΕΕ-27 διαθέσιμη από το 2013